

Visitering og helsekontroll

Alle som har ansvaret for en eller flere hester burde selv kunne utføre en utvidet helsekontroll. Dersom dette gjøres daglig vil en oppdage sykdom eller skader på et tidlig tidspunkt, og dermed kunne iverksette tiltak for å forkorte sykdomsforløp eller redusere det potensielle omfanget av en skade. Dette vil bidra både til økt dyrevelferd, og ofte redusere kostnadene forbundet med medisiner og behandling. Med litt trening tar en utvidet helsekontroll i underkant av 10 min, og du behøver ingen andre hjelpemidler enn et termometer og et enkelt stetoskop.

Her er et forslag til en fremgangsmåte, men du kan også lage din egen rutine som passer for deg.

Generelt inntrykk på avstand:

Er hesten oppmerksom? Se etter åpenbare sår eller hevelser, tegn på ubehag eller smerte. Vurder hårlaget.

Hodet:

Øyne: Skal være blanke, klare og oppmerksomme.

Ører: Rene, aktive. La hesten beholde hårene inni ørene – disse har som funksjon å beskytte øregangen.

Nese: Noe blank utflod er normalt. Misfarget utflod kan være et sykdomstegn, da ofte i kombinasjon med hovne lymfekjertler og/ eller økt kroppstemperatur.

Lymfekjertler: Finnes flere steder på kroppen. De skal kjennes som små «erter» langs innsiden av kjevebeinet. Hovne lymfekjertler et sykdomstegn, ofte i kombinasjon med økt kroppstemperatur og/ eller misfarget utflod fra nese.

Spyttkjertler: Hovne spyttkjertler er ikke et sykdomstegn, men tyder på at hesten nylig har spist.

Munnhulen:

Lukt: Ubehagelig lukt kan tyde på tannproblemer eller sår i munnhulen.

Slimhinner: Skal være lys rosa og fuktige. Dersom hesten er svært syk kan CRT (kapillær refylningstid) kontrolleres for å vurdere om tilstanden er kritisk. Press en finger mot tannkjøttet og slipp. Det hvite

«fingeravtrykket» skal fylles med blod igjen i løpet av maks 3 sekunder. Dersom ikke dette skjer, er tilstanden å vurdere som kritisk og dyrlege må tilkalles umiddelbart.

Kjenn over hele hestens kropp og let etter: Varme/ hevelse/ ømhet/ galler/ fylninger/ økt pulsasjon:

Nakke

Mankam

Hals

Bog

Bryst

Manke

Rygg

Lend

Kryss

Buk

Svange

Flanke

Lår

Kjønnsorganer

Nedre ekstremiteter forpart:

Albue. Albueledd

Underarm

Kne, kneledd

Pipe

Griffelbein (enden kan kjønnnes som en liten kul på utsiden og innsiden av pipa, i overkant av koden)

Kode, kodeledd, kodesenebein

Kronbein

Hovledd

Hov

Nedre ekstremiteter bakpart:

Bakkne, patella

Underlår

Has, haseledd, glideledd

Pipe

Griffelbein (enden kan kjønes som en liten kul på utsiden og innsiden av pipa, i overkant av koden)

Kode, kodeledd, kodesenebein

Kronbein

Hovledd

Hov

Seneapparat (likt foran og bak) visiteres med løftet bein:

Strekkesene: Forside pipe (kan kjønes på stående bein også)

Gaffelbånd: Bakside, innerst mot pipe, to forgreninger: utside / innside kode

Dype bøyesene : Ligger over gaffelbånd

Overfladiske bøyesene: Ligger over dype bøyesene ytterst mot huden

Målbare helseparametere:

- ✓ **Kroppstemperatur:** ca. 37,5 – 38,2 grader
  - **Føll:** opp mot 39,0 grader

Husk at **normal kroppstemperatur** varierer fra hest til hest, og at du derfor må finne ut hva som er normalt for akkurat din(e) hest(er). En hest som har en normal kroppstemperatur på 37,5 grader anses for å ha feber dersom den har 38,2 grader, selv om dette ligger innenfor det normale spekteret. Dersom du ikke kontrollerer hestens temperatur hver dag, vil du kanskje ikke oppdage at den har feber før andre symptomer også melder seg, som f.eks. redusert matlyst, slapphet, utflod fra nese, hoste, hovne lymfekjertler osv. Oppdager du at hesten har forhøyet kroppstemperatur, står du over den harde treningsøkten du kanskje hadde planlagt og reduserer dermed risikoen for at sykdommen skal utvikle seg videre. Hard trening eller løpskjøring i kombinasjon med luftveisinfeksjon kan i verste fall føre til alvorlige sykdommer på hjertet og lungene.

- ✓ **Pustfrekvens** (hvile): ca. 8 – 16 per minutt
  - **Føll:** ca. 24 – 40 per minutt

Pustfrekvens er vanskelig å måle under hvile. Forsøk å stå bak hesten å se etter flankene som løfter seg. I minusgrader er det lett å se frostrøyken.

- ✓ **Pulsfrekvens** (hvile): ca. 28 – 40 slag per minutt
  - **Føll:** ca. 80 – 120 slag per min

Hold stetoskopet innenfor albuebeinet på hestens venstre side, og tell slagene. Tell pulsslag i 15 sek og deretter gang antall slag med 4 for å finne hestens **pulsfrekvens**. Normale pulsslag er taktfaste og kraftige, og husk at under hvile vil du høre ett pulsslag omtrent annethvert sekund. Et ikke helt uvanlig avvik er at hesten «hopper over» noen pulsslag under hvile. Dette kalles A/V blokk og vil normalt ikke påvirke hestens prestasjonsevne. La dyrlegen din lytte på hesten hvis du er i tvil om at alt er normalt. Hestens hvilepuls er for øvrig konstant når hesten har nådd voksen alder. Den påvirkes ikke av trening, i motsetning til oss mennesker, men er genetisk bestemt.

Andre helseparametere

Avføring, urin: Vurder farge, mengde, konsistens og lukt. Ha alltid dette i tankene når du rengjør hestens boks.

Hold: Dra hånden over øvre del av hestens ribbein. Dersom hesten er i normalt hold skal du kunne ane konturene av ribbeina. Dersom du kjenner de tydelig er hesten undervektig, og dersom du ikke kan kjenne de i det hele tatt er hesten overvektig.

Hydreringsstatus: Trekk ut en hudflik på hestens hals og slipp. Huden skal normalt glattes ut øyeblikkelig. Dersom hudflikken blir stående et øyeblikk (eller lenger) når du slipper, tyder dette på at hesten er uttørket. Finn ut hva som kan forklare dette. Har hesten nylig hatt en hard treningsøkt, og ikke restituert seg? Fungerer drikkekarer som det skal? Er drikkekar eller vannbøtte forurenset? Hvordan er konsistensen og fargen på hestens avføring og urin?